herpy

ORMAR

Majsorm

Pantherophis guttatus

En smal, lugn och härdig orm från sydöstra USA med röda, svartkantade fläckar på orange botten. Den blir 90-150 cm, tål hantering och förlåter de flesta nybörjarfel, och därför är den ett av de mest självklara valen för den som vill ha sin första orm.

Familj: Colubridae Engelska: Corn snake Tidigare namn: *Elaphe guttata*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**90-150 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**15-25 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Klippterräng och tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Nybörjare**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-27 °C**
Värmeplats	**30-32 °C**
Temperatur, natt	**20-24 °C**
Luftfuktighet	**50-70 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**16-24 mån.**
Kullstorlek	**10-30 ägg**
Kullar per år	**1-2**
Inkubation	**55-65 dagar** vid 27-28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Pantherophis guttatus är en smal, ogiftig orm med ovalt huvud och runda pupiller. Den vilda formen är orange eller brungul med stora, svartkantade röda eller bruna fläckar längs ryggen och två rader mindre fläckar längs varje sida. Buken har ofta ett svartvitt rutmönster. Fläckarna förklarar det vetenskapliga artnamnet: *guttatus* är latin för fläckig. Släktnamnet kommer från grekiskan och betyder pantherorm, förmodligen med syftning på det fläckiga och färgrika mönstret.

Nykläckta ungar är 20-35 cm och är blekare och mer enfärgade än de vuxna. De vuxna djuren blir vanligen 90-150 cm inklusive svans; de minsta vuxna är omkring 60 cm, och enstaka når 180 cm. Hanarna kan bli något större än honorna, men skillnaden är liten. Färger och teckning varierar med fyndplatsen, och i fångenskap har ett stort antal morfer med helt andra färger och mönster avlats fram, till exempel albino, snövita och nästan svarta djur. Skötseln är densamma för alla morfer.

Tidigare hette arten *Elaphe guttata*, och det namnet finns kvar i äldre litteratur. Arten är nyfiken och klättrar gärna, men tillbringar också mycket tid under jord och i gömslen. Den har ett lugnt temperament och tål regelbunden hantering, och det är en av orsakerna till att den är så vanlig i terrarier.

Utbredning och livsmiljö

Pantherophis guttatus är hemmahörande i sydöstra USA. Utbredningen går från södra New Jersey, Delaware och Maryland söderut genom Virginia, North och South Carolina och Georgia till hela Florida och västerut genom Kentucky, Tennessee, Alabama och Mississippi till Louisiana. Bestånden längre västerut, från sydvästra Illinois genom Great Plains till Texas, räknas i dag till den nära släktingen *Pantherophis emoryi*, som tidigare var en underart.

Arten har också hittats på enstaka karibiska öar, bland annat Caymanöarna, Amerikanska Jungfruöarna, Anguilla, Antigua och Saint-Barthélemy, och det finns ett införda bestånd i Bahia i Brasilien. Kartan visar utbredningen i USA.

> **Naturlig utbredning:** USA.

LIVSMILJÖ

Pantherophis guttatus lever i många slags livsmiljöer på land: lövskog och blandskog, steniga sluttningar, ängar, öppna gräsmarker, skogsbryn och odlad mark. Den ses också i och vid hus, lador och övergivna byggnader, där det finns goda gömställen och gott om gnagare. Den förekommer från havsnivå upp till omkring 1.800 m, men håller sig oftast på lägre höjder.

Ormen är mest aktiv i skymningen och på natten. Den klättrar i träd och buskar efter fåglar och ägg och följer gnagare ner i deras gångar. När den inte jagar vilar den under bark, i stubbar, i springor och i hål i marken. Den solar sig också på stenar. På vintern är den mindre aktiv, särskilt i den norra delen av utbredningsområdet, medan den i söder kan föröka sig nästan hela året.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur av *Pantherophis guttatus* behöver ett terrarium på minst 120 × 60 × 60 cm (längd × bredd × höjd). Tumregeln är att längden minst motsvarar ormens egen längd och bredden hälften av den. Höjden på 60 cm ger plats för grenar, som arten klättrar på. Större är alltid bättre. Arten ska hållas enskilt.

Ungar är små och duktiga på att gömma sig, men kan i regel flytta direkt in i ett väl säkrat terrarium i vuxen storlek, om det finns många täta gömställen. Under de första månaderna kan ett mindre terrarium med gångjärnsdörrar framtill göra det lättare att hålla koll på djuret.

Inred med minst två gömslen, ett i den varma och ett i den svala änden, plus ett fuktigt gömställe för hudömsning. Lägg in grenar, korkbark och konstgjorda eller levande växter så att ormen kan klättra och sträcka ut sig. Som bottensubstrat används ett tjockt lager fuktighetsbevarande material, till exempel en blandning av ekologisk matjord, kokosfiber och lite leksand, så att den kan gräva. Ta bort avföring genast och byt substratet helt var 3:e-4:e månad. Undvik spån av tall och ceder, eftersom de aromatiska oljorna kan skada ormen.

Terrariet ska ha ett lock som går att låsa. Arten är en skicklig rymmare, och en ung orm kan krypa ut genom mycket små öppningar. Terrarier med frontdörrar och nätlock är säkrast.

TEMPERATUR

Det ska finnas en tydlig temperaturgradient så att ormen själv kan välja. Solplatsen under värmekällan ska vara 30-32 °C och den svala änden 24-27 °C. På natten får temperaturen sjunka till vanlig rumstemperatur, 20-24 °C, och värmen stängs av. Nykläckta och unga djur under ett år hålls varma även på natten.

Använd en halogenspot eller en annan glödlampa över nätlocket som värmer upp en solplats där ormen kan lägga sig. Under ett gömställe vid solplatsen kan man komplettera med en värmematta, men den ska alltid styras av en termostat och ligga under substratet eller under gömstället, så att ormen inte kommer i direkt kontakt med den. Mät temperaturen med digitala termometrar med givare: en på solplatsen och en i den svala änden. Håll alltid värmekällan utom ormens räckhåll så att den inte kan bränna sig.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på omkring 50-70 %. Arten klarar sig bra i hela spannet, så länge det finns ett fuktigt gömställe för hudömsningen. Ett tjockt, fuktbevarande bottensubstrat med ett lager löv och en stor vattenskål hjälper, men i den höga delen av spannet måste man dessutom spraya. Fuktigheten är högst på natten och i den svala änden. Ständigt vått substrat och stillastående luft ger mögel, så ventilationen måste vara god.

En stor, tung vattenskål med friskt vatten ska alltid stå framme. Byt vattnet dagligen och skrubba skålen om den är smutsig. Ormen dricker ur skålen och kan också lägga sig i den. Välj en skål som inte välter.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Pantherophis guttatus är mest aktiv i skymningen, men behöver en tydlig dag och natt. Ljuset är tänt 12 timmar per dygn, gärna 13 timmar på sommaren och 11 timmar på vintern, styrt av en timer. Nattljus, även färgat, är onödigt och kan störa dygnsrytmen.

Arten kan leva utan UVB, men UVB rekommenderas, eftersom det gynnar både trivsel och hälsa. Den hör till Ferguson-zon 1-2. Använd ett T5 HO-rör på 5-6 % över den varma änden och sikta på ett UV-index på högst 2-3 på solplatsen. Med rör över ett nät är avståndet från röret till ormens rygg på solplatsen ca 25-35 cm, utan nät ca 35-45 cm; mät helst med en UV-mätare. Se till att det finns skugga och gömställen i resten av terrariet. Byt röret var 12:e månad, eftersom UV-utbytet minskar även om röret fortfarande lyser. Glas och plast framför röret stoppar UVB.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Pantherophis guttatus äter hela, frysta och upptinade gnagare. Möss är den vanligaste födan, och större djur får små råttor. Vaktelkycklingar, vakteläggs och små ödlor ger omväxling och en mer varierad kost, men är inte nödvändiga. Levande byten avråds från, eftersom gnagaren kan skada ormen. Vill ormen bara ta levande byten ska utfodringen övervakas, och bytet ska tas ut ur terrariet igen efter högst en timme. Bedöva aldrig levande byten.

Bytets bredd ska motsvara 1-1,5 gånger ormens bredaste del. Flera byten tillsammans får väga högst omkring 10 % av ormens vikt. Riktgivande utfodringsintervall:

- Nykläckta ungar (20-50 cm): var 5.-7. dag.
- Ungdjur (50-90 cm): var 7.-10. dag.
- Halvvuxna djur som fortfarande växer (90-125 cm): var 10.-12. dag.
- Fullvuxna djur: var 14.-21. dag.
- Äldre djur över 18 år: var 10.-14. dag.
- Över- eller underviktiga djur: ett annat intervall, men först efter en veterinärs bedömning.

Tina bytet långsamt i kylskåp kvällen före och värm det till omkring 38 °C i en sluten påse i varmt vatten strax före utfodring. Väg ormen varje månad och anpassa intervall och storlek så att vikten håller sig jämn. Foderdjur från uppfödning kan sakna D-vitamin, så pudra bytet lätt med ett kombinerat kalk- och vitamintillskott då och då, särskilt utan UVB. Använd aldrig vildfångade gnagare, som kan överföra sjukdomar och parasiter.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

BETEENDE OCH HANTERING

Pantherophis guttatus tål regelbunden hantering bättre än de flesta kräldjur och blir som regel lugn och nyfiken. Låt ett nytt djur vänja sig i två veckor och äta regelbundet innan det hanteras. Börja med högst 5 minuter åt gången och öka gradvis. Hantera 1-2 gånger i veckan och högst en gång dagligen.

Rör lätt vid ormen med en pappersrulle, eller stryk längs kroppen med en ormkrok, så att ormen förstår att det är hantering och inte utfodring. Närma dig ormen från sidan och stötta så mycket av kroppen som möjligt. Ta aldrig tag i svansen och håll huvudet borta från ansiktet. Vänta minst 48 timmar efter en måltid, eftersom uppkastning är farligt och kan vara dödligt. Hantera inte heller ormen när den ömsar skinn med blåaktiga, mjölkiga ögon. Den ser dåligt och är mer defensiv.

Ungar är nervösa och hugger efter det mesta, men bitten är svaga och upphör som regel med åldern. Arten är solitär och ska hållas ensam.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanar och honor går inte att skilja åt utanpå hos ungar. Könsbestämningen kräver en sond eller erfarenhet av att vända svansen, så den bör utföras av en erfaren person eller veterinär. Hanen har som regel en längre och tjockare svansrot. Könsmognaden beror mer på storlek än på ålder och inträffar vanligen efter 16-24 månader, vid en längd på omkring 75 cm eller en vikt på omkring 250 g. Honan ska vara vuxen och i god kondition innan hon sätts i avel.

PARNING

Parningen sker vanligen på våren efter en sval period på vintern. Perioden är inte nödvändig, men är vanlig i avel: djuren kyls ner till omkring 10-16 °C i 60-90 dagar på en plats utan störningar och utan starkt ljus. Därefter värms de upp igen och utfodras väl.

Hanen söker upp honan via doft och beröring. Flera hanar får inte sättas ihop, eftersom de slåss om honan. Honan ska vara i god kondition.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger ägg en till två månader efter parningen, som regel under försommaren. Kullen är vanligen 10-15 ägg, ibland upp till 30, och i fångenskap kan en hona lägga två kullar under samma säsong. Äggen är vita, läderartade och avlånga, omkring 4-6 cm långa.

Ge honan en äggläggningslåda med fuktig sphagnum eller vermikulit och en öppning, så att hon kan gräva ner sig och lägga äggen. Flytta äggen till inkubatorn efter läggningen. Honan ska ha gott om föda efteråt, eftersom läggningen tar hårt på henne.

INKUBATION

Äggen flyttas till en låda med fuktig vermikulit eller perlit utan att vändas, så att de ligger i samma läge som i lådan. Lådan ska ha små lufthål och stå i en inkubator vid 27-28 °C. Substratet ska vara jämnt fuktigt.

Äggen kläcks efter omkring två månader, 55-65 dagar. Ungarna skär sig ut med en äggtand. Enstaka ungar från friska ägg tar sig inte igenom det sega skalet. Ägg som faller ihop eller blir möglade kasseras först när det är tydligt att de är döda.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nykläckta ungar är 20-35 cm och ömsar skinn under de första dagarna innan de börjar äta. Håll dem enskilt i små, säkra terrarier med täta gömställen, ett fuktigt gömställe och en vattenskål. Ungar under ett år ska också hållas varma på natten. Erbjud en liten, nyfödd mus var 5:e-7:e dag.

Väg och mät ungarna regelbundet. De växer snabbt och är fullvuxna efter ett och ett halvt till två år. Ungarna får inte hållas tillsammans, inte heller syskon, eftersom arten kan äta mindre artfränder.

Hälsa och vanliga misstag

Pantherophis guttatus är härdig, och de flesta problem beror på fel värme, fukt eller utfodring. De typiska felen är:

- Övervikt genom för tät eller för stor utfodring. Väg ormen varje månad och minska om kroppen blir rund och ryggen försvinner.
- Uppkastning, om ormen hanteras för nära inpå en måltid eller blir kall. Ge ro i minst 48 timmar efter utfodring.
- Dålig hudömsning med skinnrester på ögon och svansspets när luften är för torr. Ge ett fuktigt gömställe och en vattenskål, så att ormen kan mjuka upp huden.
- Kvalster, som syns som små svarta prickar i vattenskålen och på ormen. De kräver behandling och en grundlig rengöring av terrariet.
- Luftvägsinfektioner med väsande andning, slem från näsa och mun eller öppen mun. De beror ofta på för låg temperatur eller dålig hygien.
- Skador från värmekällor som inte är säkrade, eller från levande byten.

Ett friskt djur har klara ögon, slät hud och ett fast grepp. Kontakta en veterinär med erfarenhet av kräldjur om ormen inte vill äta på flera veckor, tappar vikt, har problem med andningen eller har förändringar i huden.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.